

Міністерство освіти і науки України
Таврійський національний університет імені В.І.Вернадського
Кафедра психології, філософії та суспільних наук

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор навчально-наукового
гуманітарного інституту

Сергій ГУБАРЄВ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 2.5. Психофізіологія людини
(шифр і назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти Перший (бакалаврський)

галузь знань С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини

спеціальність С4 Психологія

освітньо-професійна програма Психологія

форма(и) навчання денна та заочна

Київ-2025 рік

**Інформація про розробника(ів) та розгляд і схвалення
робочої програми навчальної дисципліни**

РОЗРОБНИК робочої програми навчальної дисципліни
(науковий ступінь, вчене звання, посада)

Кандидат психологічних наук, доцент

Світлана МІТІНА

Розглянуто та схвалено на засіданні кафедри психології, філософії та суспільних
наук

Протокол № 1 від 25.08.2025

Завідувач кафедри

Олена ВЛАСЕНКО

ПОГОДЖЕНО:

Розглянуто та схвалено на засіданні навчально-методичної ради навчально-
наукового гуманітарного інституту

Протокол № 8 від 27.08.2025

Голова НМР

Сергій ГУБАРЄВ

ЗМІСТ

1. Загальна інформація про навчальну дисципліну.
2. Опис навчальної дисципліни.
 - 2.1. Анотація навчальної дисципліни.
 - 2.2. Мета, завдання та цілі вивчення дисципліни.
 - 2.3. Міждисциплінарні зв'язки:
 - 2.4. Формат проведення дисципліни.
3. Перелік компетентностей, яких набувають здобувачі при вивченні дисципліни.
4. Програмні результати навчання.
5. Структура та обсяг навчальної дисципліни.
6. Інформація про індивідуальне завдання.
7. Ресурсне забезпечення навчальної дисципліни.
8. Політика дисципліни.
9. Система та критерії оцінювання результатів навчання здобувачів.
10. Перелік запитань для підготовки до підсумкового (семестрового) контролю.
11. Рекомендовані джерела інформації.

1. Загальна інформація про навчальну дисципліну

1.1. Назва навчальної дисципліни, код в освітній програмі	Психофізіологія людини ОК2.5	
1.2. Статус навчальної дисципліни	обов'язкова, цикл загальної підготовки	
1.3. Рік навчання, семестр у якому викладається дисципліна	1-й рік навчання, 1-й семестр	
1.4. Обсяг навчальної дисципліни за формами здобуття освіти	очна (денна)	<i>заочна</i>
Кількість кредитів	4	4
Загальна кількість годин, в тому числі:	120	120
• аудиторні години	40	10
лекції	20	6
<i>семінарські</i>	20	4
• самостійна робота	80	110
1.5. Вид підсумкового (семестрового) контролю	1-й семестр – екзамен	
1.6. Інформація про консультації	<i>Згідно затвердженого графіка консультацій</i>	
1.7. Мова викладання	українська	
1.8. Прізвище, ім'я, по батькові викладача(ів) (науковий ступінь, вчене звання)	Мітіна Світлана Володимирівна, кандидат психологічних наук, доцент	
1.9. Контактна інформація викладача	mitina.svitlana@tnu.edu.ua	

2. Опис навчальної дисципліни

2.1. *Анотація дисципліни.* Програма навчальної дисципліни «Психофізіологія людини» складено відповідно до освітньої програми «Психологія» підготовки бакалавра галузі знань С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини. Предметом вивчення навчальної дисципліни є психофізіологічні механізмами психічних процесів і емоційних станів.

Програма навчальної дисципліни складається з трьох модулів, в які входять одинадцять тем.

Модуль 1. Теоретико-методологічні основи психофізіології як науки.

Модуль 2. Психофізіологія сенсорних та пізнавальних процесів.

Модуль 3. Психофізіологія функціональних станів, адаптивної поведінки та індивідуальних відмінностей людини.

Вивчення дисципліни дозволяє зрозуміти фізіологічні механізми психіки і свідомості людини, мозкову локалізацію пізнавальних процесів (пам'ять, мислення і мова, увагу, сприйняття), функціональних станів (емоцій, сон, стрес), адаптивної поведінки та діяльності людини.

2.2. *Мета, завдання та цілі вивчення дисципліни*

Мета: ознайомлення здобувачів освіти з теоретичними основами психофізіології та формування системних знань про нейрофізіологічні механізми психічних процесів і функціональних станів, адаптації та діяльності людини.

Завданнями вивчення дисципліни є:

- сформулювати уявлення про нейрофізіологічні механізми психічних явищ і поведінки людини.
- ознайомити з фізіологічною основою функціонування пізнавальних процесів (уваги, сприйняття, пам'яті, мислення, мовлення)
- сприяти розумінню фізіологічних механізмів емоційних реакцій, стресу, втоми, сну та інших станів свідомості.
- Ознайомити студентів із сучасними методами (ЕЕГ, МРТ, реєстрація нейронної активності мозку) для об'єктивного вимірювання нейрофізіологічних процесів.

2.3. *Міждисциплінарні зв'язки:*

Пререквізити: -

Постреквізити: Загальна психологія
Диференціальна психологія
Вікова психологія
Основи клінічної та патопсихології

2.4. *Формат проведення дисципліни*

Заняття проводяться в змішаному форматі (в аудиторії й онлайн), синхронно й асинхронно (зустріч в аудиторії чи Гугл-класі, або самостійне вивчення матеріалу та виконання завдань).

Під час навчання використовуються наступні форми та методи: проблемна лекція, технологія розвитку критичного мислення (трифазова модель виклик-осмислення-міркування), використання моделі антропоцентричної системи для демонстрації закономірностей еволюційного руху наукової психологічної думки, написання есе, підготовка до мікрОВикладання з використанням презентації (семінарські заняття), дискусії за результатами обговорення доповідей.

Віртуальне навчальне середовище використовуватиметься у разі роботи в режимі онлайн – GoogleClassroom. У онлайн режимі лекції / семінарські заняття можуть бути проведені за допомогою програм електронної комунікації GoogleMeet.

Поточна комунікація з викладачем здійснюється через корпоративну пошту та месенджерTelegram

3. Перелік компетентностей, яких набувають здобувачі при вивченні дисципліни відповідно до освітньої програми

Інтегральна компетентність (ІК):Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.

Загальні компетентності, що формуються у процесі вивчення дисципліни:

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях

ЗК 5. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

СК 2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.

СК8. Здатність організувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову в т. ч. особам, які отримали психологічні травми, зокрема внаслідок війни).

СК11. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

4. Програмні результати навчання відповідно до освітньої програми

ПР 1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПР 2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

ПР 3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.

Шифр ПРН	Програмні результати навчання	Методи навчання	Засоби діагностики/методи оцінювання
<i>ПРН1</i>	Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання	Пояснення Дискусія	Питання для обговорення (семінар) Викладання з використанням презентації Тести
<i>ПРН2</i>	Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань	Методи проблемноорієнтованого навчання Трифазна модель розвитку критичного мислення Використання моделі антропоцентричної системи для демонстрації закономірностей еволюційного руху наукової психологічної думки	Проблемні завдання
<i>ПРН3</i>	Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань	Пояснення	Виконання самостійних робіт

5. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин										
	усього	денна форма					Заочна форма				
		го	у тому числі					у тому числі			
	Л	П	С	Лб	СР	Л	П	С	Лб	СР	
1	2	3	4	5	6	7	9	10	11	12	13
Модуль I. Теоретико-методологічні основи психофізіології як науки											
Тема 1. Предмет, завдання, методи психофізіології.	10	1		2	-	7	0,5				10
Тема 2. Історія розвитку психофізіології як науки	8	1			-	7	0,5				10
Тема 3. Нейроанатомія та фізіологія центральної нервової системи.	11	2		2	-	7	0,5				10
Модуль II. Психофізіологія сенсорних та пізнавальних процесів.											
Тема 4. Психофізіологія сенсорних процесів.	12	2		2		8	1		1		10
Тема 5. Психофізіологія сприймання та уваги.	12	2		2		8	0,5				10
Тема 6. Психофізіологія пам'яті.	11	2		2		7	0,5				10
Тема 7. Психофізіологія мовленнєвого процесу та мислення.	12	2		2		8	0,5		1		10
Модуль 3. Психофізіологія функціональних станів, адаптивної поведінки та індивідуальних відмінностей людини.											
Тема 8. Психофізіологія функціональних станів.	11	2		2		7	0,5		1		10
Тема 9. Психофізіологія емоцій та мотивації.	11	2		2		7	0,5		1		10
Тема 10. Психофізіологічні механізми адаптивної поведінки. Психофізіологія стресу.	11	2		2		7	0,5				10
Тема 11. Психофізіологія індивідуальних відмінностей.	11	2		2		7	0,5				10
РАЗОМ годин	120	20		16		80	6		4		110
кредитів	4										
Підсумковий контроль (семестровий)	екзамен										

5.1. Тематика семінарських занять

П/н	Теми семінарських занять	Кількість годин за формами здобуття освіти	
		Очна (денна)	заочна
1	Методи отримання психофізіологічної інформації	2	
2	Нейроанатомія та фізіологія центральної нервової системи	2	
3	Структурно-функціональна організація сенсорних систем	2	1
4	Психофізіологія сприйняття та уваги	2	
5	Психофізіологія мовлення та мислення	2	1
6	Психофізіологія пам'яті	2	-
7	Психофізіологія сну	2	1
8	Психофізіологія емоцій та мотивації	2	1
9	Психофізіологічні механізми адаптивної поведінки	2	-
10	Психофізіологія індивідуальних відмінностей	2	-
	УСЬОГО	16 год	4 год.

5.2. Тематика самостійної роботи здобувачів

п/н	Зміст навчального матеріалу	Вид діяльності	Кількість годин за формами здобуття освіти	
			очна (денна)	заочна
1	Методи психофізіології.	Аналіз літератури Написання конспекту. Підготовка до семінару (підготовка повідомлення, розробка презентацій на тему)	7	10

2	1. «Взаємозв'язок психофізіології з іншими науками». 2. Найбільш актуальні проблеми сучасної психофізіології,	1. Складання блок-схеми 2. Написання конспекту	7	10
3	1. «Функціональні блоки мозку (О.Р. Лурія)», визначити їх локалізацію, структуру та функції. 2. Концептуальна моделі рефлекторної дуги за Є.М. Соколовим 3. Парасимпатична та симпатична нервова система	Складання схеми, відзначити блоки мозку. Складання блок-схеми Заповнення таблиці.	7	10
4	Будова та функції сомато-сенсорної, зорової та слухової системи (вказати види рецепторів, провідні шляхи, та центральні відділи аналізатора).	Намалювати схеми, визначити функції кожного відділу аналізатора (вказати види рецепторів, провідні шляхи, та центральні відділи аналізатора).	10	10
5	1. Сприймання та відчуття 2. Психофізіологічні концепції уваги (модель фільтра Д. Бродмента, модель двостадійної фільтрації. На А. Трейсмана, модель уваги Дж. Дойч і Д. Дойч)	Аналіз літератури Заповнення порівняльної. Написання конспекту	4 3	5 5
6.	Порівняльний аналіз фізіологічних і біохімічних теорій пам'яті.	Скласти порівняльну таблицю.	7	10
7.	1. Психофізіологія мовлення. 2. Чи можна навчити мавпу розмовляти? Чому?	1. Намалювати схему розташування мовних центрів в головному мозку. Описати функцію кожного центру. 2. Дати аргументовану відповідь на питання.	4 3	5 5
8.	Психофізіологія сну. 1. Написати есе на тему: «Сон у життєдіяльності людини» 2. Підготувати інформацію для дискусії на тему: «Чому ми бачимо сновидіння?»	1. Написати есе 2. Підготувати інформацію для дискусії.	4 3	5 5

9.	Грунтуючись на теорії емоцій Ч. Дарвина, У. Джемс, Н. Ланге, У. Кеннона визначте співвідношення органічних і емоційних процесів. Дайте відповідь: « Що первинно органічні прояви чи емоції?»	Аналіз літератури Написання конспекту	4	5
		Дати аргументовану відповідь на питання	3	5
10.	Психофізіологія острого та хронічного стресу.	Аналіз літератури Скласти порівняльну таблицю.	7	10
11	Психофізіологія індивідуальних відмінностей.	Аналіз літератури Підготовка на захист презентації з обраної теми	7	10
Всього			80	110

5.4 Інформація про індивідуальне завдання

Індивідуальні завдання (ІЗ) з дисципліни виконуються студентами самостійно із забезпеченням необхідних консультацій з окремих питань з боку викладача на основі вільного вибору теми завдання. ІЗ охоплює основні теми дисципліни. При виконанні та оформленні ІЗ студент може використати комп'ютерну техніку, інформацію з Інтернету, зокрема першоджерела.

Індивідуальне завдання. Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ)(за бажанням на вибір студентів написати реферат або зробити презентацію на одну із запропонованих тем).

Теми рефератів (або презентації):

1. Роль досліджень Г. Фехнера, Е. Вебера, Г. Гельмгольца в становленні психофізіології як науки.
2. Модульний принцип організації нейронів великих півкуль Д. Хьюбела і Д. Візеля.
3. Історія дослідження моторних і сенсорних зон кори головного мозку.
4. Роль досліджень В. Вунда у створенні фізіологічної психології.
5. Принципи регуляції фізіологічних функцій: клітинний механізм регуляції, гуморальна і нервова регуляції.
6. Нервові центри та фізіологічні принципи їх функціонування.
7. Морфологічні принципи діяльності НС: конвергенція, дивергенція, оклюзія, загальний кінцевий шлях та принцип зворотного зв'язку.
8. Функціональні принципи діяльності НС: іррадіація збудження, індукція, реципрокна (взаємоузгоджена) іннервація, пластичність НЦ та принцип доміанти.
9. Функціональна спеціалізація лівої й правої півкуль мозку.
10. Статеві відмінності в функціонуванні мозку (статевий диєргізм).
11. Особливості функціонування мозку у лівшій.
12. Психофізіологічний механізм зорових ілюзій.
13. Дослідження психофізіологічних механізмів пам'яті Г. Еббінгауза

14. Психофізіологічний вплив кольору на людину.
15. Психофізіологічний механізм болю.
16. Психофізіологічний механізм вербального і невербального інтелекту
17. Статеві відмінності психофізіологічних функцій
18. Психофізіологічні механізми творчої діяльності людини.
19. Філо- та онтогенетичний розвиток мовлення людини.
20. Фізіологічне і психологічне значення смаку і запаху їжі для людини
21. Динаміка працездатності і характеристика її фаз.
22. Психофізіологія професійної діяльності
23. Змінні стани свідомості: гіпнотичний стан, сомнамбулізм.
24. Сучасні нейрофізіологічні теорії свідомості.
25. Функціональна асиметрія мозку і особливості розумової діяльності
26. Розвиток мови і спеціалізація півкуль в онтогенезі
27. Нейронні механізми неусвідомлюваного.
28. Функціональна асиметрія півкуль головного мозку і несвідоме
29. Нейрохімічні та нейрогуморальні механізми сну.
30. Концепція афекту і мотивації в теорії Н. Холта.

6. Ресурсне забезпечення навчальної дисципліни

Засоби навчання:

У разі роботи в режимі онлайн використовується віртуальне навчальне середовище – GoogleClassroom. У онлайн режимі лекції / семінарські заняття можуть бути проведені за допомогою програм електронної комунікації GoogleMeet. У режимі дистанційного навчання вивчення курсу додатково передбачає приєднання кожного здобувача вищої освіти до програми GoogleMeet (для занять у режимі відеоконференцій). У цьому випадку здобувач має самостійно потурбуватися про якість доступу до інтернету. Для роботи в дистанційному форматі потрібні ноутбук / персональний комп'ютер / мобільний пристрій (телефон, планшет) з підключенням до Інтернет для:

- комунікації та опитувань,
- виконання домашніх завдань,
- виконання завдань самостійної роботи,
- проходження тестування (поточний, підсумковий контроль) тощо.

Також використовується корпоративна пошта, месенджер Telegram, що забезпечує можливість листування з викладачем.

В офлайн режимі для проведення занять використовуються матеріально-технічні ресурси: аудиторії, оснащені мультимедійним обладнанням, що відповідають санітарно-гігієнічним нормам, створюють фізичний простір, необхідний для досягнення програмних результатів навчання. Придбані меблі відповідають ергономічним вимогам, а їх кількість достатня для розміщення ліцензованого обсягу здобувачів.

Ауд.207 – Спеціалізована аудиторія «Музей Родовід», стільці з пюпітром (а також аудиторії 219, 224)

Телевізор KIVI 65 Smart TV модель 65U730QB з кріпленням настінним CHARMOUNT (2024)

Приміщення забезпечені Інтернетом (wi-fi). Wi-Fi адаптер TR Link TL-WIN722N Wireless N Adapter 150 Mbps USB 2/0

Інформаційне та навчально-методичне забезпечення:

- 1) Силабус дисципліни
- 2) Робоча програма
- 3) Методичні рекомендації для підготовки до семінарських, практичних занять та самостійної роботи
- 4) Перелік основної й додаткової літератури вказано в робочій програмі, силабусі.
- 5) Певні джерела інформації в електронному форматі розміщено в Гугл-класі

7. Політика дисципліни

Політика щодо академічної доброчесності	Обов'язковим є прояв нульової толерантності до жодних форм порушення академічної доброчесності. Очікується, що індивідуальне завдання та доповіді до семінарських занять здобувачів будуть самостійними, їх власними оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Під час тестування, підготовки до відповіді на екзамені користування зовнішніми джерелами заборонено. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача є підставою для її незарахування викладачем.
Політика щодо використання інструментів штучного інтелекту виконанні завдань дисципліни	Інструмент ШІ має обмежене застосування у навчальному процесі. Його застосування доцільне: 1) з метою первинного ознайомлення зі змістом теми для самостійного опрацювання для складання плану роботи (з подальшим порівнянням з науковими текстами); 2) у випадку аналізу розгляду поняття в різних контекстах – при складанні словника психологічних термінів; 3) при розгляді дискусійних питань психологічної науки – для формулювання питань для обговорення під час семінарського заняття
Політика щодо використання матеріалів з джерел відкритого доступу	Користувачі мають можливість вільно читати, завантажувати, копіювати контент з навчальною та науковою метою, а також розповсюджувати його з обов'язковим посиланням на використані

	джерела
Політика дотримання принципів та норм етики і професійної деонтології	Під час занять здобувачі діють із позицій академічної доброчесності, професійної етики та деонтології, дотримуються правил внутрішнього розпорядку Університету. Ведуть себе толерантно, доброзичливо та виважено у спілкуванні між собою та викладачами, а також реагують належним чином, якщо стають свідками дій порушення професійної етики з боку інших здобувачів чи викладачів. У випадку епідеміологічного режиму виконують всі настанови протиепідеміологічних дій: носять маски, дотримуються соціальної дистанції, використовують антисептики тощо.
Політика відвідування	щодо Здобувачі повинні відвідувати усі лекції, семінари та інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. Недопустимим є пропуски та запізнення на заняття з неповажних причин. Користування мобільними пристроями під час заняття неприпустиме (за виключенням випадків, коли це пов'язане з виконанням завдання викладача)
Політика дедлайну	Завдання має бути виконане у встановлені строки та розміщене у письмовому вигляді у відповідній вкладці в Гугл-класі. Обов'язковим є усний захист не менше двох семінарів з кожного модулю. Усі інші доповіді до семінару разом з презентаціями прикріплюються у Гугл-клас не пізніше ніж через тиждень після того як відбувся семінар з відповідної теми (у випадку недотримання термінів оцінка знижується на 1 бал з кожного завдання). Аналогічним є дедлайн щодо виконання завдань модулю самостійної роботи.
Політика визнання та перезарахування здобувачу результатів навчання з навчальної дисципліни	Визнаються результати навчання здобувача, здобуті в інший період, в іншому ЗВО або під час академічної мобільності відповідно до Положення про організацію освітнього процесу та Положення про академічну мобільність
Політика визнання результатів навчання, здобутих у неформальній та/або інформальній освіті	Визнання результатів відповідно до Положення про визнання результатів навчання, здобутих у неформальній та/або інформальній освіті в Університеті. Визнання результатів відбувається відповідно до Положення про визнання

	результатів навчання, здобутих у неформальній та/або інформальній освіті в Університеті. Крім того, відбувається зарахування теми 10: Психофізіологічні механізми адаптивної поведінки. Психофізіологія стресу» у разі проходження та отримання відповідного сертифікату курсу «Психологія стресу та способи боротьби з ним» за посиланням : https://prometheus.org.ua/prometheus-free/psychology-of-stress.
Порядок відпрацювання пропущених занять	Відпрацювання пропущених занять з поважної причини у вигляді захисту семінарського заняття проводиться на останньому семінарському занятті зі змістового модулю (або під час проведення консультацій) Відпрацювання пропущених занять без поважної причини відбувається шляхом письмового виконання завдань, передбачених темою заняття. Перевірка виконаних завдань відбувається згідно графіку консультацій (остання п'ятниця місяця, 5 пара). Ці завдання не зараховуються як такі, що були захищені!
Політика оцінювання	Політика щодо оцінювання здобувачів освіти відповідає положенням, розробленим Міністерством освіти і науки та базується на формульованому оцінюванні (самооцінювання і взаємооцінювання), яке передують підсумковому оцінюванню. Оцінювання має бути позитивним за принципом, фокусуючись на досягненнях, а не на невдачах. Усі види оцінювання ґрунтуються на чітко встановлених критеріях та показниках, що диференційовані за різними типами завдань
Політика щодо оскарження результатів оцінювання	<i>Перескладання підсумкової оцінки з метою її підвищення не допускається, окрім ситуацій передбачених нормативними документами Університету, або неявки на підсумковий контроль з поважної причини.</i> Оскарження результатів оцінювання відбувається відповідно до Положення про організацію освітнього процесу в Університеті, Положення про апеляцію результатів підсумкового контролю

	з екзамену чи заліку
Політика про можливості навчання осіб із особливими освітніми потребами	Реалізується шляхом організації комфортного, інклюзивного та розвиваючого освітнього середовища, забезпечення заходів, спрямованих на попередження психологічного травмування створення адаптованої матеріально-технічної бази (пандуси) та надання комплексної підтримки (психологічної, соціальної)

8. Система та критерії оцінювання результатів навчання здобувача

8.1 Види контролю, які використовуються під час вивчення дисципліни, та форма підсумкового (семестрового) контролю за навчальною дисципліною.

Поточний контроль, формувальне оцінювання, підсумковий контроль у формі екзамену

Контрольні заходи включають поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять і за результатами виконання завдань самостійної роботи. Передбачені такі види контрольних заходів: усна співбесіда під час лекційних занять, усний захист повідомлень за темою семінарського заняття, використання питань для самоперевірки і взаємного оцінювання, перевірка письмового звіту за результатами виконання письмових завдань, перевірка есе.

Семестровий контроль з дисципліни проводиться у формі екзамену в обсязі навчального матеріалу, визначеного навчальною програмою, і в терміни, встановлені навчальним планом. Порядок проведення екзамену визначається Положенням про організацію освітнього процесу в ТНУ імені В.І. Вернадського.

Екзамен проводиться у письмовій формі. Кожен білет вкладається 2 теоритичних питання та 10 тестових питань закритої форми. Кожна правильна відповідь теоретичного питання оцінюється в 15 балів за тестове питання 1 бал.

Здобувач, який **не набрав прохідного мінімуму (36 балів)** з навчальної дисципліни, - до екзамену не допускається. Він отримує незадовільну оцінку і вважається таким, що має академічну заборгованість. Для ліквідації академічної заборгованості здобувач освіти має набрати мінімальну кількість балів – 36 і скласти екзамен за питаннями, поданими в силабусі.

8.2 Методи контролю та оцінювання

усне опитування: само оцінювання і взаємооцінювання перевірка письмових робіт: доповідь до семінару, захист презентації, есе, конспект, метод програмованого контролю: тестовий контроль

8.3 Критерії оцінювання навчальної діяльності здобувачів, в межах окремих форм здобуття освіти та видів навчальних занять, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни.

Критерії оцінювання для кожного виду робіт

Оцінювання результатів *поточної роботи* (завдань, що виконуються на семінарських заняттях, результати самостійної роботи здобувачів) проводити за критеріями (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленням до цілого числа):

Критерії оцінювання завдань репродуктивного характеру :

Критерій	100%	80%	60%	40%	0%
Факт виконання завдання: вчасність, повнота (змістовність, ґрунтовність),	Повністю і вчасно	Повністю/вчасно	Повністю/невчасно	Частково/невчасно	Невиконано
Відповідність вимогам: різноманітність джерел, здатність оперувати фактами і відомостями, аналізувати, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, робити узагальнення, формулювати висновки	Без зауважень	Несуттєві недоліки	Суттєві помилки	Суттєві помилки	

Письмова доповідь (5 бали)

конспекти лекцій (5 балів)

Завдання творчого характеру

Критерій	100%	80%	60%	40%	0%
Факт виконання завдання: вчасність, повнота,	Повністю і вчасно	Повністю/вчасно	Повністю/невчасно	Частково/невчасно	Невиконано
Обґрунтованість відповіді: аргументованість суджень і переконливість доказів, конкретність висновків	Не викликає сумніву	Наявна	Фрагментарна	Сумнівна	Відсутня
Творчий підхід і рівень активності на занятті: доповідь не обмежена матеріалами підручника, продемонстровано зв'язок теорії з	Дуже високий	високий	середній	низький	відсутній

практикою; участь у дискусіях та доповненні відповідей інших					
Індивідуальний стиль: нестандартний підхід у подачі матеріалу, специфічність способу виконання завдання	Чітко простежується	Простежується	Скоріше простежується	Майже не простежується	відсутній

Захист доповіді, активність на занятті (5б.)

Підготовка презентації (10б.)

Написання есе (5б.)

Основними критеріями, що характеризують рівень компетентності здобувача вищої освіти при оцінюванні результатів *підсумкового (семестрового) контролю*, є такі:

- виконання всіх *видів навчальної роботи*, що передбачені програмою навчальної дисципліни;
- глибина і характер *знань* навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних та додаткових рекомендованих нормативних джерелах, вміння аналізувати явища, що вивчаються, у їх взаємозв'язку і розвитку;
- *характер відповідей* на поставлені питання (чіткість, лаконічність, логічність, послідовність тощо);
- вміння *застосовувати* теоретичні положення під час розв'язання практичних задач;
- вміння аналізувати *достовірність* одержаних результатів

9. Особливості набору балів за видами навчальної діяльності здобувача для кожної форми здобуття освіти та форми підсумкового (семестрового) контролю.

Розподіл балів за темами занять для екзамену

Поточне оцінювання та самостійна робота											Всього балів	
модуль 1			модуль 2				модуль 3				За підсумку модулів / тем занять та СР	Екзамен
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8	Т 9	Т 10	Т 11		
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	10	60	40
15 балів			20 балів				25 балів				60	

Порогові бали	0-60	0-40
Загальна рейтингова оцінка	100	

9.1. Шкала оцінювання результатів підсумкового контролю, що використовується в Університеті

Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за стобальною шкалою	Оцінка за національною шкалою		Значення оцінки
		для екзамену	для заліку	
A	90 - 100 балів	«відмінно»/ «excellent»	«зараховано»/«passed»	Відмінно - відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	80 - 89 балів	«добре»/ «good»		Дуже добре - достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75 - 79 балів			Добре - в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69 - 74 балів			«задовільно»/ «satisfactorily»
E	60 - 68 балів	Достатньо - мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)		
FX	30-59 балів	«незадовільно»/ «unsatisfactory» (з можливістю повторного складання)	«не зараховано» / «failed»	Незадовільно - потрібно додатково працювати для отримання позитивної оцінки
F	1-29 балів	«незадовільно»/ «unsatisfactory» (з обов'язковим повторним курсом)		Незадовільно - необхідна серйозна подальша робота з повторним вивченням курсу

10. Перелік запитань для підготовки до підсумкового (семестрового) контролю

1. Становлення психофізіології як самостійної науки.
2. Сутність психофізіологічної проблеми. Роль концепції І.М. Сеченова в вирішенні основної психофізіологічної проблеми.

3. Методи психофізіології. Вивчення електричної активності мозку.
4. Системний підхід в психофізіології. Теорія функціональної системи П. К. Анохіна.
5. Структура та функції нервової системи людини.
6. Функції соматичної і вегетативної нервових систем.
7. Симпатичний і парасимпатичний відділи вегетативної нервової системи: сутність і значення.
8. Структурно-функціональні блоки мозку людини (О.Р. Лурія).
11. Функціональна асиметрія півкуль великого мозку.
12. Характеристика ретикулярної формації і лімбічної системи.
12. Будова, функції та види нейронів.
13. Будова, функції та види синапсів.
14. Механізм передачі збудження в електричному та хімічному синапсах.
12. Характеристика безумовного і умовного рефлексів.
13. Соматичні та вегетативні рефлекторні дуги. Концептуальна модель рефлекторної дуги за Є.М. Соколовим
14. Поняття та структура аналізатора.
15. Поняття та види рецепторів.
16. Сомато-сенсорна система: будова, функції.
17. Психофізіологія зорової системи: будова, функції.
18. Психофізіологія слухової і вестибулярної систем: будова, функції.
19. Психофізіологія смакової і нюхової систем: будова, функції.
20. Психофізіологічні механізми сприйняття.
21. Рефлекторна теорія уваги. Закон домінанти О.О. Ухтомського.
22. Психофізіологічні концепції уваги (Д. Бродмента, Н. А. Трейсмана, Дж. Дойч і Д. Дойч),
23. Фізіологічні та біохімічні теорії пам'яті.
24. Нейрофізіологічні основи мови. Мовленнєві центри мозку: центр Верніке, центр Брока
25. Розвиток мови і спеціалізація півкуль в онтогенезі.
26. Психофізіологічні механізми мислення.
27. Фізіологічні механізми регуляції сну та бадьорості.
28. Основні стадії сну та їх характеристика.
29. Психофізіологічні механізми сновидінь.
30. Психофізіологічне обґрунтування емоційних станів.
31. Психофізіологічні теорії емоцій Ч.Дарвина, У. Джемс, Н. Ланге, У. Кеннона,
32. Психофізіологія стресу. Стадії розвитку стресу (Г.Сельє).
33. Сутність психофізіологічної та професійної адаптації
34. Роль функціональної асиметрії мозку в процесі адаптації.
35. Властивості нервової системи і характеристика індивідуальності.
36. Статеві відмінності психофізіологічних функцій.

11.Рекомендовані джерела інформації

Рекомендовані джерела інформації.

Основні

1. Гаврилькевич В.К., Кабашнюк В.О. Психофізіологія. Навчальний посібник для ВНЗ (рекомендовано МОН України). Київ: «Новий світ-2000». 2025. 200с.
2. Кузів О.Є. Психофізіологія: курс лекцій. Тернопіль: вид-во ТНТУ ім. І. Пулюя, 2017. 194 с.
3. Кокур О. М. Психофізіологія. Навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2006. 184 с.
4. Макаручук, М. Ю., Куценко, Т. В., Кравченко В.І., Данилов С.А. Психофізіологія: навчальний посібник. Київ: ООО «Інтерсервіс», 2011. 329 с.
5. Маруненко І. М. Психофізіологія: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.]. Київ: Київський ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. 408 с.
6. Психофізіологія: конспект лекцій / укл.: Н. В. Коляда. Суми: Сумський державний університет, 2022. 264 с.

Додаткові

1. Корольчук М.С. Психофізіологія діяльності: підручник для студентів вищих навчальних закладів. Київ: «Ельга Ніка-Центр», 2009. 400с.
2. Майдіков Ю. Л. Нервова система і психічна діяльність людини. Навч. посібник. Київ., 2007. 280 с.
3. Маруненко І. М., Неведомська Є., Волковська Г. Анатомія, фізіологія, еволюція нервової системи. Навчальний посібник. Київ: ЦУЛ, 2021. 184с.

Інформаційні ресурси

1. Научно-образовательный сайт «Современные нейронауки». Режим доступа: <http://www.neuroscience.uk>
2. Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського. www.nbuv.gov.ua.
3. Папка курсу на Google-диску в Classroom.
4. Освітній відеопортал. Психофізіологія. Режим доступу: <http://univertv.ru/video/psihologiya/psihofiziologiya/?mark=science1>
5. Цифрова бібліотека тематичних текстових збірок [Режим доступа: <https://www.twirpx.com>].